

๑๑๕. ความมั่งคั่งไม่ได้หมายถึงชัยชนะ

Victory without Money Meaningfulness

ขอน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

In Honor of the Blessed One of the Fully Enlightened One

By Nithee Siripat – Siripat.com and Academiae Network, 2016

ความสำคัญของบทความ

ความเข้าใจผิดในธรรมชาติที่ควรจะเป็นตามจริงนั้น ทำให้คนคิดอะไรผิดเพี้ยนจากความเป็นจริงว่าโลกนี้ไม่เที่ยง แปรปรวน ไม่ใช่ตัวตน ตามที่คนนั้นนึกคิดปรุงแต่งเสริมเข้าไปในเหตุปัจจัยเหล่านั้นที่มารวมกันเป็นเหตุการณ์หนึ่ง หรือความนึกคิดหนึ่งๆ ที่ซ้อนรวมกับความนึกคิดอย่างอื่นๆ เพิ่มเข้าไปอีก ในทางธรรมนั้น เรียกว่า “สังขารนิमित” ซึ่งหมายถึง “สังขตธรรม” อันเป็นสิ่งที่ถูกยึดด้วย “ตัณหา” กับ “ทิฏฐิ” ให้ติดอยู่กับ “โลกธรรม” นั่นเอง ติดอยู่กับ “กรรม ๓” ที่ตนสร้างขึ้นใหม่อยู่เรื่อยๆ กับ “ปัจจุบันธรรม” เพราะ ความไม่รู้จริงแห่งอวิชชาและโมหะ นั่นคือ ผลวิบากที่เกิดขึ้นจากกรรมนั้นๆ เรียกว่า “สงสารทุกข์แห่งสังสารจักร” [วิญญู ๓: กิเลส-กรรม-วิบาก] ฉะนั้น ในการปฏิบัติธรรมนั้น ก็เพื่อให้เข้าใจเบื้องต้นในเรื่องเหล่านี้ให้ลึกซึ้งแล้วค่อย ละเลยปล่อยวางจาก “สังขารนิमित-สังขารธรรม-สังขตธรรม” เหล่านี้ ออกจาก “สังสารวัฏฏ์” ไปสู่ภาวะที่ไม่ถือครองใน “อุปาทานขันธ ๕” ทั้งหมด ที่เรียกว่า “ขันธวินิมุต-วิญญู” [นิพพานภาวะ] ทั้งหมดทั้งปวง ที่กล่าวสรุปมาข้างต้นนี้ เรียกว่า “ธัมมานุष्ठมปฏิบัติ” หมายถึง การปฏิบัติธรรมให้เหมาะสมแก่ธรรม ไม่ฝืนด้วยกุศล ๑ ไม่เศร้าหมองด้วยฟุ้งซ่าน ๑ ไม่มุงมายด้วยอวิชชา ๑ ด้วยครองชีวิตตามคลองธรรมดังในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้านั้นดีแล้ว ถ้าจะปฏิบัติธรรมมานานแค่ไหน ก็ไม่รู้เหมือนกัน เมื่อทำไม่ได้ดัง ๓ ข้อปฏิบัติข้างต้น ก็คงไม่เรียกว่า “การปฏิบัติธรรม-การเจริญภาวนา” อะไรทั้งสิ้น มันผิดทางที่พระอรหันต์ทั้งหลายสรรเสริญ เมื่อรู้ว่าผิด ก็ต้องแก้ไข มันไม่ใช่ชัยชนะแห่งพุทธภาวะ ด้วยการปล่อยวางในสังขตะแห่งโลกียะ ดังนั้น “ความมั่งคั่งด้วยทรัพย์สินชื่อเสียงไม่ใช่ชัยชนะแห่งการบรรลุความตรัสรู้ธรรม” ถึงแม้สิ่งเหล่านี้ จะเป็นผลพวงพลอยได้ ก็ต้องไม่ยอมอมหลงไหลในสิ่งเหล่านี้จนเกิดอาการเสีธรรมไปสิ้น ถ้าไม่เชื่อตามนี้ “วินาศๆ ฉิบหายแน่นอน” มีตัวอย่างให้เห็นในยุคสมัยนี้มาแล้ว ในบรรดาอสังขิผู้กุศลด้วยชั่ว.

บทความที่ ๑๑๕ ประจำปี ๒๕๕๕ – ความมั่งคั่งไม่ได้หมายถึงชัยชนะ

ความสำเร็จในชีวิตของปุถุชนทั่วไปนั้น หมายถึง ความมั่งคั่งทางทรัพย์สิน เงินทอง ชื่อเสียง และความสุขสบาย ตามฐานทางสังคมที่ตนเป็นอยู่ในขณะนั้น ส่วนใหญ่นั้น คือ ความเป็นเศรษฐีหรือมหาเศรษฐี ที่มีผู้คนนับถือหน้าตาในระดับทั่วโลก ในวัฒนธรรมของชาวตะวันตกนั้น ย่อมถือเอาความเป็นเจ้าของธุรกิจ อย่างใดอย่างหนึ่ง ที่ทำเงินกำไรอย่างมหาศาลอย่างรวดเร็วออกกึ่งๆ แบบเสียดสีให้กับสังคมส่วนรวมในเวลาเดียวกัน นั่นคือ “จาคะ” ที่มากกว่าการให้ทานเล็กๆ น้อยๆ ที่เรียกว่า “บริจาคทาน” [Charity] มิฉะนั้น ก็มีการจัดตั้ง “มูลนิธิ” [Foundations] เพื่อช่วยเหลือสังคม ซึ่งทั้งหมดนี้ก็ต้องอาศัยทุนที่เป็นเงินทองมหาศาล ในการจัดการงานหรือกิจกรรมเพื่อสังคม กล่าวคือ ช่วยแก่ทุกข์ที่เป็นความอดอยากขัดสนทางร่างกายเป็นส่วนใหญ่ ยังไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับทุกข์ทางจิตใจ ที่ตีเป็นมูลค่าเงินไม่ได้ เพราะเกี่ยวข้องกับสภาพจิตใจ ในส่วนลึกๆ ของความรู้สึกในอารมณ์ที่เศร้าหมองและขุ่นมัว ที่เยียวยารักษาหรือบรรเทาด้วยเงินทองและยา รักษาโรคต่างๆ ไม่ได้เพียงฝ่ายเดียว อนึ่ง ผู้เจริญแล้วไม่สมควรใช้พวกยาเสพติดในการปลดทุกข์ เพราะมีแต่จะเพิ่มโทษและความทุกข์ทรมานมากยิ่งขึ้น ในสังคมที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การจะคบหาคนดีจริงใจ แบบ “กัลยาณมิตร” นั้น ก็เป็นสิ่งที่อยู่ไกลความฝันมากพอสมควร เพราะไม่มีใครมากนักที่ปรารถนาจะไปปลดทุกข์ให้คนอื่นอันเกินฐานะของตน เพราะการสร้างรายได้ในสังคมปัจจุบันเป็นเรื่องที่ทำได้ยากลำบากมาก เนื่องจากมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นไม่ได้สัดส่วนกับพื้นที่ประกอบอาชีพที่สุจริต คนส่วนใหญ่จึงมีนิสัยเห็นแก่ตัว [มัจฉริยะ] และไม่ค่อยยินดีกับความสำเร็จของคนอื่น มีแต่คิดว่า “*ทำไม่ไม่เป็นเราเอง*” ทั้งที่ตนก็ไม่ได้ขยันและฉลาดเชี่ยวชาญในสายอาชีพดังกล่าวนั้นเลย ในธรรมชาติของคนส่วนใหญ่ นั้นไม่มีใครนึกอยากจะเป็นคนจนทั้งนั้น จนในบางครั้ง ทำอะไรก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นการแสวงหาทางเจริญหรือป่าเถื่อนก็ตาม ก็ยอมทำได้ทั้งนั้น คือ *ไม่มีมนุษยธรรม-ไร้เมตตาธรรม* ขอเพียงได้เงินมาตอบสนองความอยากกระหายก็พอ กลายเป็นทุกอย่างที่ต้องทำนั้น ต้องแฝงเร้นด้วย “การฉ้อโกงเชิงนโยบาย” มิฉะนั้น ก็มี “วาระซ่อนเร้น” แฝงอยู่เสมอ นั่นคือ มีนิสัยเสียหรือสันดานเสียติดตัวเสมอในการคบค้ากับคนอื่น เป็นพวกวางใจไม่ได้ กล่าวคือ อยู่ในฐานะ “มิตตเทียม” เพื่อแสวงหาประโยชน์ใส่ตนในทุกรูปแบบ ไม่มีความจริงใจกับคนอื่น ในบางครั้งยังคิดทรยศตนเองอีกด้วยเข้าไป สังคมของคนในปัจจุบันจึงมุ่งหาแต่ผลประโยชน์ ที่อยู่นอกกฎหมายเสมอ มิโอกาสประกอบความชั่ว จะไม่รีรอชักช้าถูกละทิ้งพร้อมเข้าปล้นได้ทันที โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สังคมที่มีผู้คนอยู่รวมกันมากๆ ให้พิจารณาแบบชุมชนแออัด จะมีแต่ความวุ่นวายทุกรูปแบบผสมปนเปกัน หากความสงบสุขไม่ได้ในชีวิตแต่ละวัน เพราะมีแต่คนมีปัญหามากมายมาอยู่รวมกัน ไม่พบความเจริญและจิตใจร่าเริง จึงทำให้ไม่เกิดความคิดริเริ่มสิ่งดีๆ ความสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และความคิดประยุกต์ดัดแปลงให้เกิดประโยชน์ที่สูงสุดแก่ตนและผู้อื่นได้ เพราะไม่มีความฉลาด ไม่ไหวพริบปฏิภาณ ที่จะเกิดขึ้นได้ในแดนรกของคนทุกข์ยากปากหมอง ไม่มีความสงบสุขในชีวิต ในการแก้ปัญหาแต่ละวัน ก็ปวดหัวแทบระเบิดอยู่แล้ว จึงไม่มีเวลาที่จะไปคิดถึงเรื่องของคนอื่นในส่วนรวม คำว่า “เวลาว่าง-ยามพักผ่อน” มักจะคิดว่าเป็นเรื่องไกลตัวสำหรับคนจนหรือผู้ตกยาก แล้วคนเหล่านี้จะมีโอกาสดีๆ เข้ามาในชีวิตได้อย่างไร คิดแต่ว่ามีแต่ทุกข์อยู่ทุกข์วัน ไม่มี

เวลาจะเงยหน้าดูเดือนดาวที่ไหนได้เลย แล้วพวกเศรษฐีหน้าใหม่และหน้าเก่าชอบมีเพื่อนบ้านแบบที่บรรยายมาข้างต้นมากไหม ถ้าไม่ต้องการเช่นนั้น แล้วจะทำอย่างไร ถ้าไม่คิดว่าไม่ใช่ฐานะของกู ก็แล้วไป จบข่าว

อนึ่ง พวกเศรษฐีที่รวมไม่รู้เรื่อง เพราะมีบุญหนักมาก รับมรดกตกทอดจะโคตรตระกูลดั้งเดิมมา ก็อย่าคิดประมาทว่า เงินทองทรัพย์สินที่ได้รับมาจะไม่มียวันหมด เพราะไม่มีสมองหรือปัญญาที่รักษาของเก่าอยู่ไม่ได้เช่นกัน แต่ถ้าเป็นพวกสร้างฐานะของคนขึ้นมาใหม่ พวกนี้จะมีความระมัดระวังเป็นพิเศษเหนือคนทั่วไป ไม่เช่นนั้นมันก็ไม่รวยจริง จะเป็นอาชีพสุจริตหรือทุจริตก็ตาม [สังคมยังวิบัตินับถือบูชาเงินและอำนาจอยู่] เพราะฉะนั้น ในการคบค้าสมาคมเพื่อประกอบอาชีพนั้น ทุกคนจะไม่ปล่อยโอกาสที่รวยให้คนอื่นไปง่ายๆ แม้จะเป็นเพื่อนสนิทกันมากแค่ไหนก็ตาม เพราะมันอดไม่ไหวที่จะให้คนอื่นรวยกว่าตน อันเป็นที่มาของ “การคิดชั่ว-ยอมทำชั่ว” ได้เพื่อปากท้องของตนและครอบครัว ถ้าถามว่า “มันผิดไหมทำอย่างนั้น” คำตอบน่าจะตอบว่า “พระเจ้าเท่านั้นที่เข้าใจ พวกมนุษย์อย่างพวกสูไม่เข้าใจหรอก” ดังนั้น จึงจะพบเห็นคนบางจำพวกที่คิดนอกกรอบ โดยตั้งทฤษฎีใหม่ขึ้นมาว่า “ทำชั่วได้ทุกอย่าง-แล้วเป็นคนดี” เช่น พวกนักการเมืองในทุกสังคม เพราะคนเหล่านี้ มันเข้าใจตัวเองว่า “คนส่วนใหญ่บูชาเงินและไม่สนใจแหล่งที่มาของเงินทองสกปรกนั้นอีกต่างหาก” [มันเข้าทางหมาคิดหมดทุกเม็ด] บรรยายกาศแบบนี้ เรียกว่า “คนชั่วคิดกลับใจ-ยังดีกว่าคนดีคิดทำชั่ว” ในแนวคิดตามทฤษฎีดังกล่าวนี้ จะสวนทางกับพระอริยเจ้าทันที นั่นคือ “ถ้าจะเป็นคนดีก็ให้ทำดีไว้ตลอดด้วยมีสติสัมปชัญญะอยู่เสมอ” [ไม่ทำชั่วทั้งปวง ๑ ทำความดีทั้งปวง ๑ ทำใจให้เบิกบาน ๑] ถ้าจะว่าไปในกรณี “โจรกลับใจ” นั้น มันเกิดได้ยาก พอกลับใจก็หมกมุ่นมากกลายเป็นทองคำ เพราะต้องทนกับผลวิบากที่ตนทำไว้กว่าจะใช้หนี้กันหมดจริงๆ ส่วนใหญ่จะกลับใจได้สักพักหนึ่ง สังคมยอมรับได้ยาก ก็เลยหันกลับไปเป็นมหาโจรอีกครั้ง เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น ทำชั่วได้หนักกว่าเดิมเป็นหลายเท่า เพราะมีความแค้นใจในคราวนี้ที่เอาทางดีไม่ได้ มันน่าเห็นใจหรือไม่ที่น่าเห็นใจก็ลองคิดพิจารณาให้ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้ามาบวชเป็นพระด้วย สังคมจะให้โอกาสอีกมากน้อยแค่ไหน ก็ให้ใช้วิจารณ์ญาณกับวิบากกรรมที่จะเกิดขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง ก็อย่าลืมนะว่า พระพุทธศาสนาให้คุณค่าของความเป็นคนอยู่ที่ “การเป็นผู้ปฏิบัติปฏิบัติชอบด้วยวิชาและจรณะ” ก็แล้วกัน ไม่ใช่มีเงินทองทรัพย์สินมากเป็นมหาเศรษฐี จะมีดีอยู่เหนือคนอื่นได้ อะไรเป็นเหตุให้คนคิดทำชั่วได้ถ้าขาดสติสัมปชัญญะไป คำตอบ คือ “จังหวะ-วาระ-โอกาส” [กาลทั้ง ๓] รวมกับ “เจตนา (กิเลส) -กรรม-วิบาก” [วิญญู ๓] = “สงสารทุกข์” อันเป็น “วิถีจิต” ที่ตกอยู่ในช่วงกระแสแห่งสังสารจักรในสูตรหรือทฤษฎี “กฎแห่งกรรม” [กัมมัสสกาตาสัทธา] นี้ ต้องพิจารณาไตร่ตรองอย่างถูกวิธีตามหลักกรรมใน “ปัจจัยธรรม” ทั้งหลาย ที่เรียกว่า “อิทัปปัจจยตา-ปฏิจาสมุปบาท ๑๒” รวมทั้ง “ปฏิจาสมุปป็นนธรรม ๖” ที่เป็นคุณวิเศษ ที่เรียกว่า “ทิพพจักขุญาณ” [จุลุปปาตญาณ-ปัจจยปริคคหญาณ] อันเป็นปริชาหยังรู้ที่นึกคิดจะดูอะไรก็เห็นสิ่งนั้นได้ตั้งใจปรารถนาในขณะที่จิตได้เป็นกุศลจิตสหระคตใน “จตุตถฌาน” ประกอบด้วยองค์ฌาน ๒ อย่าง ได้แก่ “อุเบกขา” กับ “เอกัคคตาแห่งสมาธิ” ที่เรียกว่า “จิตประภัสสร” ที่ปราศจากนิวรณ์จิตในอาการลักษณะเช่นนี้ ไม่ไปเกิดกับภูมิของคนชั่วมหาโจรได้ง่ายๆ ยกเว้นเลิกเป็นโจรแล้ว ตั้งต้นจะเป็นคนคนดี มุ่งมั่นจริงจัง ปฏิญาณตนเป็นพุทธบริษัทจริงๆ เพื่อเป็นคนดีของสังคมต่อไป ฉะนั้น ใครเป็นคนชั่ว

อยู่ที่ให้คิดกลับใจได้เลยตอนนี้ ไม่มีใครว่าอะไร ก็น่าจะมีแต่การให้อภัยมากกว่า ถ้าอยู่ในสังคมที่เจริญแล้วจริงๆ เท่านั้น ไปหาเอาเองว่าสังคมแบบนี้อยู่แถวๆ ไหนบนโลกใบนี้บ้าง

เพราะฉะนั้น ความสำเร็จทางโลกหรือที่เรียกว่า “**โลกธรรม**” นั้น คนจะมีความยินดีพอใจและติดใจอยู่กับ “**ยศ-ลาภ-สรรเสริญ-สุข**” [อภิญ्ञารมณ] โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อำนาจกับเงินทอง ความร่ำรวย ความหรูหรา และ ความมั่งคั่ง เพราะสิ่งเหล่านี้ย่อมได้มาจากความเอาใจเปรียบผู้อื่นมาน้อยแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับ ความโลภมากไม่ควร [อภิขณาวิสมโลภะ] ความทะยานอยาก [ตัณหา] ความหลงกำหนดพอใจติดใจ [ฉันทราคะ] หรือ ถ้าหลงไหลเสียสติก็ถึงขั้นลงมือปล้นฆ่าก็ได้ เพื่ออยากได้สิ่งนั้นมาครอบครอง เป็นของตน ทุกอย่างก็ขึ้นอยู่กับความมีสติปัญญา [สติสัมปชัญญะ] หรือมีวิจรรย์ญาณ [เหตุผล-โยนิโสมนสิการ] ในการพิจารณาเจตนาของตนในการสร้างกรรมต่างๆ ขึ้นมาในขณะนั้น วิชา ความรู้ และปัญญาทางโลกิยะ [ไตรภจนวิชา = ความรู้ไม่ได้ใช้ในการดับทุกข์จริง] นั้น ก็มีไว้แสวงหาสิ่งที่ใคร่ปรารถนาของตน ที่วกเวียนอยู่กับ “**โลกธรรม ๘**” [อภิญ्ञารมณ-อนิฏฐารมณ] หรือที่เรียกว่า “**สงสารทุกข์แห่งภวัจกร**” [วัฏฏะ ๓] โดยในนัยทางโลก ถ้าสะสมความมั่งคั่งร่ำรวยได้มากๆ เรียกว่า “**ความสำเร็จในชีวิต**” ซึ่งจะสวนทางกับในทางธรรม คือ การพัฒนายกระดับจิตใจให้สูงขึ้น ไม่ไปติดมันถ้อมมันในทรัพย์สินทางโลก ที่เรียกว่า “**อุปาทานขันธ ๕**” ซึ่งทำให้เกิดทุกข์ทั้งกายและใจ ที่เรียกว่า “**อุปาทานทุกข์แห่งสังกิเลสทั้งหลาย**” [สงสารทุกข์] ในความปราศจากสังกิเลสทั้งหลายเหล่านี้ได้นั้น เป็นภาวะที่มีความแจ้ง ความสว่าง ความสงบ ที่เรียกว่า “**นิพพาน**” อันเป็นภาวะแห่งชัยชนะที่ปราศจากความมั่งคั่งร่ำรวยในทางโลกด้วยทรัพย์สินเงินทอง แต่ในทางธรรมกลายเป็น “**อริยทรัพย์ ๘**” [ลาภานุตตริยะ คือ การได้อันเยี่ยม ได้แก่ ศรัทธา-ศีล-หิริ-โอตตปปะ-พาหุสัจจะ-จาคะ-ปัญญา] ที่ทำให้บรรลุดุคณวิเศษเข้าถึง “**สัจภาวะแห่งนิพพาน**” ดังนั้น การตรัสรู้ธรรมวิเศษนั้น ไม่ได้นั่งทับอยู่บนกองเงินกองทองแต่ประการใด แต่เป็นการหลุดพ้นจากอุปาทานความยึดมั่นในธรรมชาติแห่งตัวตนบนโลกนี้ ไม่ใช่ “**ธรรมชาติที่เป็นสูญญตาหรืออนัตตา**” [นิพพาน] อันเป็นสภาวะแห่งจิตที่ไม่ประกอบทุกข์และเป็นอิสระในการถูกยึดครองด้วยกิเลสตัณหาและทิฐิทั้งหลาย ที่ก่อให้เกิดกรรมและวิบากตามกระแสแห่งโลกธรรมทั้งหลายทั้งสิ้น นั่นเอง แต่ทั้งหลายทั้งปวง ก็ไม่ได้หมายความว่า ให้ผู้ปฏิบัติธรรมกลับไปขายบ้านที่ดินทรัพย์ทั้งหลาย เอามาทำบุญแบบปัญญาอ่อนโดยหวังไปอยู่บนสวรรค์แบบโง่ๆ ที่นี่ก็คิดเอาเอง คือกลัวตกรรตอนตาย ซึ่งเป็นความนึกคิดที่เบียดเบียนตนเองแบบสิ้นคิด ไม่มีสติสัมปชัญญะ ผิดหลักธรรมของพระพุทธเจ้า เพราะทำให้ตนเองเกิดทุกข์อันไม่ควร เพราะไม่ได้ปฏิบัติตนตาม “**หลักมัชฌิมาปฏิทา**” ที่ควรแก่ธรรม [มัชฌานมัชฌิมาปฏิทา] ไม่รู้จักใช้ปัญญาใช้ทรัพย์สินให้เกิดประโยชน์ส่งเสริมให้ตนได้มีโอกาสในการปฏิบัติธรรมด้วยการใช้อุบายวิธีที่แยบคายจนสามารถสร้างบาทฐานไปสู่การบรรลุธรรมวิเศษด้วยการตรัสรู้ตามคำสอนของพระพุทธเจ้าได้จริง เพราะประการสำคัญ การไปสวรรค์ไม่สามารถใช้เงินไปลงทุนซื้อได้ แต่เป็นกระบวนการชำระจิตเพียงเท่านั้น ให้สะอาดบริสุทธิ์จากกิเลสทั้งหลาย โดยไม่มีเงื่อนไขแบบการทำธุรกิจการค้าเพื่อแสวงหากำไรอันไม่ควร และการประกอบธุรกิจทั้งหลายทุกประเภทนั้น เกิดกิเลสตัณหาเป็นพื้นฐานสำคัญ เพื่อเอาเปรียบคู่แข่งขั้นทางการค้าและลูกค้า ไม่กำไรมากก็ต้องให้ได้กำไรน้อยอยู่วันยังค่ำ ถือจะบอกว่าเป็นอาชีพสุจริตก็ตาม นั่นคือ ความถูกต้องตามกฎหมายไม่ใช่ถูกศีลธรรมเสมอไป เพราะ

กฎหมายเป็นความพอใจของคนส่วนรวมในสังคมนั้นๆ ที่จะตรากฎหมายข้อใดขึ้นมา เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ ส่วนตัวและส่วนรวม เช่น การค้าสุรา บุหรี่ อาวุธ หรือ การเปิดสถานเรีงรมย์ เป็นต้น ที่แฝงผลร้ายต่อเด็กฯ และเยาวชน ถึงจะมีกฎหมายกลุ่มคนดังกล่าวก็ตาม ดังนี้ เป็นต้น ปัจจัยทำบุญจากธุรกิจสกปรกดังกล่าวนี้ จะให้ทานมากเพียงใด ไม่น่าจะได้บุญกุศลอะไรสมประสงค์ เช่น บริจาคเงินเท่าไร คนก็กินเหล้ามากเท่านั้น เป็นเงาตามตัว จะอธิษฐานให้เกิดกุศลบุญได้อย่างไร แม้กรรมจะประกอบด้วยเจตนาจริง แต่คิดชั่ว ก็ทำดี มันเป็นเรื่องที่สวนทางกัน เพราะทุกอย่างเริ่มต้นที่เจตนาที่ประกอบด้วยปัญญาและเหตุผลตาม “กฎแห่งกรรม” ไม่ใช่มาหักมุมตอนจบ เพราะสิ่งที่จะใช้ทำบุญมันเป็นของอัปรียสกปรก แล้วจะได้ของดีเป็นกุศลอย่างไร

ฉะนั้น กล่าวโดยสรุป เมื่อมนุษย์มีความเห็นคลาดเคลื่อนคิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง นั่นคือ ไม่เป็นไปตาม “กฎธรรมชาติ” ที่ควรจะรู้เห็นและเข้าใจอย่างถูกต้องด้วย “สัมมาทิฐิ” นั่น สิ่งที่เป็นผลพวงตามมาย่อมหมายถึง “ความวิบัติหายนะแห่งชีวิต” แม้จะมีความตั้งใจมั่นจริงแค่ไหนก็ตาม ถ้าไม่เกิดปัญญาที่จะเห็นธรรมหรือสภาวะธรรมตามเป็นจริง [ธรรมจักขุ-ยถากุตญาณ] การที่จะรู้เห็นหรือหยั่งรู้สภาวะธรรมได้นั้น คงจะเป็นเรื่องยากมาก ที่จะหวนกลับคืนไปสู่สภาวะที่ถูกต้องตาม “หลักมัชฌิมาปฏิปทา” ได้ ดังเป็นจริง เช่นที่พระอริยเจ้าทั้งหลายต่างสรรเสริญ ดังนั้น ความเห็นผิด [อกุศลธรรม] กับความเห็นชอบ [กุศลธรรม] นั้น ย่อมเกิดจากการฝึกฝนตนเองอย่างถูกวิธีตามคำสอนของพระพุทธเจ้า [ธัมมานุสम्मปปฏิปัตติ] นั่นคือ การมีชีวิตดำเนินตามคลองธรรม อยู่กับ “ปัจจุบันธรรม” ตามที่เป็นจริง ไม่ประกอบด้วยอวิชชาและโมหะ ถ้าทำได้ “ความวิบัติหายนะแห่งชีวิต” นั้น ก็ย่อมหายไปจากความนึกคิดที่ผิดๆ วิปลาดหรือวิปริตนั้นๆ กลายเป็นสิ่งใหม่ที่นึกคิดได้ใหม่ตาม “ความเป็นจริงแห่งตถตา” [มิตติความสัมพันธแห่งเหตุปัจจัยทั้งหลายที่ต่างเป็นองค์ประกอบมารวมกันกลายเป็นเหตุการณ์หนึ่งๆ ขึ้นตามธรรมชาติ ที่มนุษย์ชอบเข้าไปปรุงแต่งตามความนึกคิดหรือเจตนาของตนเองเป็นใหญ่] จนเห็นความเป็นปฏิกูลทั้งหลายแห่งร่างกายของตนเอง รวมทั้งความนึกคิดที่ไม่เป็นจริงเพราะคิดไปเอง จนถึงขั้นที่เข้าใจว่า ความมั่งคั่ง ไพบูลย์แห่งทรัพย์แบบชาวโลกไม่ใช่สิ่งอันปรารถนาของชีวิตที่แท้จริง ไม่ประเสริฐเพียงพอเช่นกระแสน้ำแห่งอริยมรรค ที่จะนำทางไปสู่มิติใหม่แห่งความเป็นโลกุตระภูมิได้จริง คำว่า “โลก” จึงเป็นเพียงบาทฐานที่ผู้ปฏิบัติธรรมทั้งหลายต้องเอาชนะใจตนเองให้ได้ ซึ่งก็คือ “โลกธรรม” นั่นเอง ที่ผู้ถูก “อวิชชา-โมหะ” ปิดกั้นความคิดที่รอบรู้เช่นปัญญามีคดับไป เลยทำให้ลืมนึกไปว่า “ตนเองตายได้เช่นคนอื่นๆ ที่ตายไปแล้ว” จึงประมาทว่า “โลกเป็นจริงตามที่ปรุงแต่งขึ้นเอง” ทั้งที่ “มันไม่มีอะไรจริงๆ” นั่นคือ “ความไม่ใช่ตัวตนเราเขา” [ไม่ใช่ “ตัวกูของกู: อัตตา-อัตตริยา”] แม้จะพูดให้ฟังกี่ครั้ง ก็ไม่เข้าใจเลย ก็ยังยังพากันบ้าคลั่งกับโลกอยู่เช่นเดิมว่า “สิ่งนี้คือชัยชนะแห่งชีวิต” ถ้าคิดผิดก็ให้คิดใหม่ได้ ไม่มีใครเขาว่าอะไรหรอก เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องที่ลึกลับอะไรที่จะทำให้เกิดคิดอะไรไม่ออก และแถมยังเป็นเรื่องที่เกิดอยู่กับตัวเองอีกด้วย เพียงแต่ว่าไม่รู้จักคิดพิจารณาอย่างละเอียดลึกซึ้ง เพราะเวลาชีวิตมันเหลือน้อยลง ไม่รู้ว่าจะตายตอนไหนในขณะนี้ คิดให้ดีๆ ก่อนที่จะพลาดโอกาสดีจาก “คุณชาติอันใหญ่แห่งอริยะ” ในชาตินี้ไป เพราะในชาติต่อไปจะกลับมาเป็นคนอีกหรือไม่ ก็มันไม่แน่นอน ก็ตอบได้ยากกับบรรชนผู้หลงใหลมกมายกับกระแสแห่งโลกธรรม.

